

Izhajajo vsak četrti teden
mištvu in upravništvu
meseca 21. IV. - Naj se
pošiljajo na ... Rokopisi se
ne vračajo. - Tisk Tiskarne Edinost.

NOVICE

Naročnina za celo leto: 10 Lir; za
pol leta: 5 Lir; posamezna številka
20 stotink; za inozemstvo se vračuna
poština. - Oglasi, naročnina i. t. d.
naj se pošiljajo na naslov: "Novice",
Trieste, Via Torre bianca 21, IV. n.

Demagogija

Vprašanje komunistične agitacije med našim kmetjskim ljudstvom po deželi postaja vedno bolj aktualno. Agitacija ima svoje vzroke in metode, ki se ne smejo prezreti in ki se morajo pravočasno osvetliti.

Zakaj je naše kmetjsko ljudstvo ponekod dostopno taki agitaciji, ni težko razumeti. Naše gospodarske razmere, ki niso bile nikoli sijajne, so postale vsled vojne in vsled povojnih razmer naravnost obupne. Državne in občinske dajatve vedno večje, dohodki vedno manjši, kmetjsko ljudstvo se po nekaterih krajih komaj preživlja. Edino njegovo upanje je čim prejšnja rešitev iz tega nevdržnega položaja.

K težkim gospodarskim razmeram se pridružujejo še težje politične zmešnjave. Sredi prevratnega gibanja takoj po vojni, pod fašistovskim terorjem pozneje smo bili nas nekoliko sto tisoč sredi več milijonskega naroda podobni čolnicu sredi razburkanega morja, izpostavljeni vsem nevarnostim v obupni borbi na življenje in smrt. V takih težkih časih potrebuje ljudstvo voditeljev, da mu s sigurno roko in z največjim samozatajevanjem kažejo pravo pot. Imeli smo jih, toda našli so se med nami ljudje, ki so si postavili za življensko nalogo, da zasade v srce ljudstva klice strupa, ki naj razje in zatre v njem vsako vero — celo vero v poštenje njegovih vodilnih mož. Sredstva se niso izbirala in se ne izbirajo.

Posledica? Ljudstvo je postalo zbegano, ne vedoč, komu naj sploh še verjame. Nekateri voditelji takozvane krščansko-socialne smeri so se predstavili ljudstvu v svojem časopisju preoblečeni v komunistično prebarvani plašč. Z obrekovanjem in hujskanjem ubijajo v njem vero v dosedanje ideale, zaupajoč, da je bodo ob svojem času obrnili v drugo smer.

Toda kaj se je zgodilo? Kjer se jim je posrečilo omajati vero v ljudstvu, se je to ljudstvo, ki je vzelo njihove besede za zlato, obrnilo tja, kamor... niso hoteli: sadove pobirajo agitatorji, ki jih pošiljajo med naše ljudstvo laški komunisti.

Njihova agitacija ni težka, kajti naša krščansko-socialna struja jim je že pripravila tla. Davki so neznosni, torej: proč z

da... deljeli so sleparji torej: bankirji in kapitalisti, ki izk... torej: proč z njimi! Si pol... denarjem, torej: doli z nj... za kar se oni bore.

Po... a so naši ljudje v nekem kraju pod vplivom propaganda takih komunističnih agitatorjev nastopili celo proti svojim sovaščanom, ko je šlo za slovensko šolo!...

Mi pa, ki nam ni na tem, da bi ribarili v kalnem, povemo našemu ljudstvu to le:

1. Komunizem ima v programu odpravo zasebne lastnine. Naš kmet bi po njegovem programu ne bil več gospodar svoje zemlje, katera bi postala državna last.

Ruska revolucija, ki je najbolj veličasten dogodek moderne zgodovine, je rešila ruskega kmeta iz krempeljev «pomeščika», mu dala zemljo v obdelovanje, ni pa izpremenila ruskega kmeta v komunista, ker mu ni dala zemlje v njegovo last. Tudi davkov ni odpravila. Ruski kmet plačuje težke davke v poljskih pridelkih! Čim več pridelal, tem več mora dati. Sovjetski vladi, kateri se je posrečilo rešiti narodno vprašanje (in v tem je največji pomen in uspeh ruskih revolucije) se ni še do danes posrečilo rešiti kmetjskega vprašanja.

2. Komunizem zahteva razredni boj, to je boj na življenje in smrt med kmeti, delavci, uradniki, meščani, kapitalisti itd. in temu dosledno.

3. Diktaturo proletarijata, to je zavladanje enega razreda nad vsemi drugimi. Zdrava človeška pamet pa pove človeku, da ne more vladati eden nad vsemi, temveč da morajo biti deležni vlade vsi, vsak po svoji moči, številu in pomenu: ne samo kapitalisti, ne samo delavci, ne samo kmetje, ne samo uradniki, kajti vsi imajo pravico do življenja.

4. Rusija je s svojo revolucijo pripravila pot za izboljšanje človeške družbe, je obenem slovenska država, zato uživa naše simpatije. Slovensko ljudstvo pa ne sme dovoliti, da se krvave žrtve te slovanske države izrabljajo za zatiranje slovanskega življenja v naši deželi.

To je naš odgovor na ojačeno komunistično propagando v zadnjem času, katerega zlat je upoštevalo tudi tisti, ki jo morda v dobri veri indirektno podpirajo.

PREVRAT V ALBANIJI

Kakor je našim čitateljem že znano, je v Albaniji nedavno izbruhnila revolucija. Revolucijo je dvignil bivši predsednik albanske vlade Ahmed Zogu, katerega je bil julija mons. Fan Noli pregnal v Jugoslavijo. Fan Noli, ki je bil vzgojen v Italiji, je voditelj albanskih nacionalistov, sorodnih italijanskim fa-

šistom. Njegovo nasilno vladanje je vzbudilo po vsej Albaniji silno nezadovoljstvo, katero je izkoristil Ahmed Zogu. V malo dneh je Ahmed Zogu zopet zavzel vso Albanijo. Fan Noli je zbežal s svojo vlado v Italijo.

Naši dve sliki kažeta Albance v karakterističnih narodnih nošah.

Albanci okoli ranjenega tovariša.

Kako prideš do zlata?

To je vprašanje, ki razburja duhove bolj kot vsako drugo. Kdor ga je ugodno rešil, ta ima odprta vsa vrata, kajti zlato je najmočnejši vladar sveta. Rodovi za rodovi iščejo rešitve te uganke, ne vedoč, da je njena rešitev kaj enostavna. Glejte:

Albert Winter, sin plakaterja v North-Shieldsu, se je pred leti preselil v Melbourne, nato pa v Novo Zelandijo. Delal je v rudniku Grannity Creek, blizu Westporta. Nekoč je stal ob bregu potoka v Mokihinni. Zagledal je goloba in pobral kamen, da bi ga zagnal za njim. A ko se je ozrl na kamen, mu je zastala roka. Kamen je bil zlat. Na ta način je bilo odkrito obsežno zlato polje, ki ga je Winter pozneje prodal za poldrugi milijon.

Prav tako nenavaden slučaj je privedel do razkritja po velikosti drugega zlatega polja v Kaliforniji. Mlad Indijanec mešanec krvi je plezal k potoku, da bi opral svoje dokolenice. Nenadoma je opazil v blatu pred seboj rumeno ploščo. Spravil jo je iz blata in pokazal rudarjem, ki so jo spoznali za skoro čisto zlato. Tehtala je do 30 kg in je bila takoj prodana Adam Express Company za 17.400 dolarjev.

V rudarskem oddelku čikaške svetovne razstave so kazali zlato kepo, ki jo je našla neka ženska v Alpine County. Gnala je s paše krave in iskala kamenčkov, ki jih je metala za psom. Med gruščem je opazila temnorumen kamen in ga pobrala. Bila je kepa čistega zlata.

Najdba slovite Oliver-Martinove zlate kepe je zvezana z dramatično dogodbo. Martin je bil kalifornski zlatokop, ki mu je umrl tovariš. Izkopal je na peščenem mestu svojemu tovarišu grob. Pri tem je izgrebel veliko rumeno skalo, ki jo je komaj dvignil. Tehtala je čez 67 kg. V njej nahajajoče se zlato je bilo vredno 145.000 mark.

Po sličnih naključjih so odkrili srebrni rudnik v Zacatecesu v Mehiki in na Antilih. Prvega na lovu antilop, drugega na lovu zajcev.

Ali se vam ne zdi torej prav lahko priti do zlata, vladarja sveta?...

Manj pšenice in rži po svetu

Po časopisnih poročilih znaša letošnja letina pšenice na Angleškem štiri milijone manj bušelnov (bušelj = okoli 45 kg) kot lanijska. Letošnji pridelek pšenice se ceni tam na približno 50 in pol milijona bušelnov.

Zadnja cenitev za Ogrsko stavi letino pšenice na manj od 54 milijonov nasproti skoraj 68 milijonov bušelnov lani; letošnja letina bo torej za 14 milijonov bušelnov manjša. Letina rži pa se ceni na 24.000.000 bušelnov, nasproti čez 31 milijonov v lanijskem letu.

Tudi cenitev za Poljsko kaže, da se bo tam pridelalo za 7 milijonov bušelnov manj

pšenice kot lani; letošnja letina se ceni na skoraj 43 milijonov.

Skupna letina pšenice v desetorici evropskih držav, iz katerih so znani podatki bo znašala 16 odstotno manj kot lani in 3 odstotno več kot leta 1922.

Ni še uradne cenitve iz Nemčije in Francoske, ali zadnja poročila naznanjajo letino nad povprečnostjo. Ker pa se je na Francoskem in na Nemškem obdelovalo precej manj zemlje, ne bo pridelek mnogo večji od lanijskega.

Svetovna zaloga krušne moke bo precej manjša kot lanijska. Dosedaj je poslalo poročila ali cenitve 19 dežel, ki poročajo skupno letino pšenice od skoraj 2100 milijonov bušelnov nasproti 2380 milijonom v lanskem letu. To je za 12 odstotkov manj. Zgornja skupna letina vključuje vse za proizvodnjo pšenice važne dežele severne hemisfere, izveniši Nemčijo, Francijo, Rusijo in Kitajsko.

Tudi okoliščina, da je letina rži manjša, je velike važnosti za svetovno zalogo kruha. Poljska bo letos pridelala za 24 odstotkov manj rži. Najbolj važne dežele za letino rži, izveniši Rusijo in Nemčijo, poročajo o skupni letini rži od 365 nasproti 432 milijonom bušelnov v lanskem letu. Osmorica evropskih držav poroča za 17 odstotno manj rži kot lani. To je velike važnosti, zlasti ako se pomisli, da so tekom lanijskega leta velike zaloge cene rži iz Rusije in Poljske in dobra letina na Nemškem precej pritiskale na cene pšenice.

POZOR!

Naše upravništvo je že ponovno opozorilo naročnike, ki so zaostali s plačevanjem naročnine, da je treba naročnino PORAVNATI. Eni zadnjih številčk so bile priložene tudi položnice.

Večina naročnikov je že storila svojo dolžnost, kdor prej, kdor pozneje, in še sedaj prinaša pošta vsak dan zaostale naročnine. Naše upravništvo se prav dobro zaveda, da naši ljudje nimajo polnih mošenj in je pokazalo nasproti naročnikom največjo popustljivost. Toda «Novice» so že začele drugo leto svojega življenja, zato morajo imeti račune iz prejšnjega leta čiste. Deset lir je za našega kmeta že lepa svota, na vsak način pa ne taka, da bi jo človek ne mogel, če je že to namenil in se na to odločil, prihraniti tekom enega celega leta.

Zato je naše upravništvo sklenilo to-le: vsem tistim, ki do prihodnjega četrtka ne poravnajo dolgovane naročnine, SE LIST USTAVI. Naj torej dotični pripišejo krivdo samim sebi, če prihodnji teden ne dobe več «Novic».

Novice iz vsega sveta

Ruska čeka

Zadnje čase se dosti govori o fašistovski «čeki», kateri se očitajo razni zločini in umori. Fašistovska «čeka» je zelo podobna ruski; razlikujeta se le v tem, da prva dela v imenu fašizma, druga v imenu komunizma.

Kaj je ruska čeka?

Čeka (kratica za čezvračajna komisija, t. j. nadobčajna, izredna komisija) je policija boljševiške vlade.

Po členu 9. ustave je namreč «cilj vlade, da popolnoma uniči buržoazijo in da uredniči socializem».

V to pa je nujno potrebna razlastitev, odnosno podržavljenje vseh trgovin, tovarnen, industrijskih podjetij in drugega. Da se to delo izvrši takoj in radikalno brez vsake mehkušnosti, za to je treba ustrojiti, ki bi mehanično in slepo deloval kakor železen stroj.

Ta stroj je čeka. Naloga čeke je, «ukrotiti vse elemente, ki se protivijo zmagi komunizma, ne da bi ji bilo treba biti izbirčna glede sredstev in metod». Čeka ima polnomočno vladarsko oblast in ni nikomur odgovorna.

Usmrtitve v velikih množinah brez nadaljnega sodnijskega postopanja, načelno iztrebljenje celih slojev, pokolji duhovnikov, profesorjev, zdravnikov itd.: to je bilo delo čeke. Pokolji so se izvršili sistematično, premišljeno in metodično. Gorostasen zločin je zakrivila čeka s pokoljem tisočih talcev, ki jih je izbirala iz vseh slojev ljudstva. Da maščuje napad na Mozesa Urickega, glavnega inkvizitorja čeke, je dala čeka namah ustreliti 800 nedolžnih talcev. Čeka nosi tudi odgovornost za umor carjeve družine.

Delovanje čeke je razvidno iz teh-le številčk: Umorjenih je bilo v dobi 1918-1922. 6775 profesorjev in učiteljev, 8800 zdravnikov, 54.650 oficirjev, 12.950 veleposestnikov, 28 škofov, 1215 duhovnikov, 335 tisoč 250 takozvane «inteligencije», 260.000 vojakov, 59.000 policistov, 815.000 delavcev.

Lenin sam je rekel: «Kaj je na tem, če pogine 90 odstotkov Rusov, če se le zadnjih 10 odstotkov spreobrne h komunizmu!»

Enako so brzkone mislili organizatorji fašistovske «čke».

Zidanje ogromnega mosta pri Beogradu

V jugoslovenskem prometnem ministrstvu je izdelan načrt velikega železnega mosta, ki se ima zgraditi preko

Donave med Beogradom in Pančevim. Ta most, ki bo vezal prestolico z Banatom, bo daljši nego znani most preko Donave pri Črni vodi v Rumuniji in bo spadal med največja tehnična dela v Evropi sploh, in to ne samo po velikosti, temveč tudi po prometni zmožnosti, ker se bo preko njega vršil železniški, tramvajski in vozovni promet ter bo tudi za pešce odprt. Most bo imel nadstropje; spodaj bo dvojni železniški tir, a v nadstropju bo dvojni tramvajski tir. Na obeh straneh tramvajskih tračnic bo prostor za vožnjo z vozovi, zgrajen iz betonskih plošč in pokrit z asfaltom. Na obeh skrajnih straneh mosta bo pot za pešce.

Po načrtu prometnega ministrstva bo most dolg 960 metrov. Razen tega se bodo s pančevske strani poleg glavnega mosta zgradili še mostovi proti poplavi, ki bodo podaljšali glavni most za 540 metrov. V zvezi s tem mostom preko Donave bo tudi mal most, dolg 20 metrov, ki se bo zgradil preko Tamiša pri Pančevem.

Most bo 12 metrov visoko nad najvišjim stanjem donavske vode, a teža železne konstrukcije mosta bo znašala 18.500 ton. Teža konstrukcije glavnega mosta preko Donave obenem s mostovi proti poplavi in viadukti ter mostom bo znašala 33.000 ton. Ta most bo kljub svoji gorostasnosti precej enostavno, vendar trdno zgrajen.

Razun tega obstoji še drug načrt za zgradbo tega mosta. Ta načrt so predložile nemške firme, vendar bi most izdelan po tem načrtu stal preveč. Po proračunu prometnega ministrstva bodo izdatki za most v prvem načrtu dosegli najmanj 600 milijonov dinarjev.

Prava lenoba

Mlad farmer (najemnik zemlje) je šel ob košnji gledat, kako očetovi ljudje delajo, in je videl, da nekateri kosci spe, namesto da bi delali. — «Kaj je to?» zavpije: «Ker ste tako leni, dam tistemu, ki je najbolj len, šterling.» — «Jaz!» zakriči najbližji in se pretegne. — «Na, torej,» reče mladi mož in mu ponuja denar. Toda leni delavec ga ne vzame, temveč prekriza roke in reče: «Pozim, gospod, bodite tako dobri in vtaknite mi šterling v žep!»

TEDENSKI PREGLED

Ozračje, ki so ga ustvarila razna razkritja iz političnega življenja voditeljev fašistovske stranke in posameznih članov fašistovske vlade, je doseglo skrajno napetost z objavo Rossijeve spomenice, katere vsebina je v glavnih potezah našim čitateljem že znana. Pred Rossijem se je le Finzi drznil se dotakniti v svojih obtožbah tudi vrhovnega glavarja fašizma ministrskega predsednika Mussolinija; glavno obtožbo proti njemu je dvignil še-le njegov nekdanji vneti pristav in obenem eden glavnih obtožencev zaradi umora Matteottija — Rossi. Le-ta je skušal predočiti Mussolinija kot glavnega krivca vseh zločinov, ki so se izvršili v imenu fašizma.

Spričo dejstva, da so fašisti grozili z ognjem in mečem če se bo kdo drznil vreti senco na njihovega glavarja, je razumljivo, da je časopisje opozicionalnih strank pisalo vedno z vso obzirnostjo, ko je moralo govoriti tudi o njegovi odgovornosti. Na drugi strani se tudi ne da utajiti, da se je opozicija pri vseh svojih napadih dobro zavedala dejstva, da je treba še-le pripraviti tla za naslednike fašizma, ki je s silo prevzel vlado Italije in se bo le sili vklonil.

Toda z objavo Rossijevega pisma je mera postala prepolna, in opozicija se je vrkla z vso silo v boj proti vladajoči stranki, sklicujoč se na moralno in čast Italije, ki je dolžna pred ostalim svetom braniti svojo kulturo. Vse opozicionalne stranke so zahtevale, da Mussolini odstopi in se postavi pred sodišče, ki ne more imeti prostih rok, dokler je on na vladi. V skrajno kočljivo položaju, ki je nastal vsled tega, je Mussolini izzigral zadnjo soboto — zadnjo karto.

„PREVZEMAM SAM ODGOVORNOST ZA VSE, KAR SE JE ZGODILO.“

V soboto se je vršila seja zbornice, ki je bila v prvi vrsti posvečena Mussolinijevim izjavam, Mussolini je moral spričo težkih obtožb izpregovoriti odločilno besedo in vreti s seboj madež, ki bi ga, če bi ostal na njem, naredil za nemogočega na dosežanem mestu predsednika italijanske vlade. Toda Mussolini je namesto vsega tega z drzno potezo obrnil vso kočljivo zadevo v drugo smer, kjer se čuti bolj zmogljiva za odpor. Glede očitkov, da je on osnoval znano fašistovsko «čeko» in ukazal napade na posamezne politične nasprotnike, je dejal, da je «Čeka» obstojala v sovjetski Rusiji, ne v Italiji in da bi bil on osnoval, če bi bil že hotel «Čeko», ki bi izvrševala nasilstva bolj inteligentno, nego so se vršili napadi, zaradi katerih ga obtožujejo.

Ko je hotel dati mir italijanskemu narodu in vzpostaviti redno politično življenje, mu je opozicija odgovorila z revolucionarnim odhodom na Aventin in s časopisnimi bojem, ki je že dosegel stopnjo «greha nečistosti z mrlici».

Naredil sem še zadnji poiskus — je nadaljeval Mussolini — s predložitvijo novega volilnega reda, toda kako so mi odgovorili? S postritvijo boja! Prihajajo z vprašanjem moralnosti in pravice: Fašizem je tolpa barbarov, ki se je vgnjezdila v državi, je pohod razbojnikov in tolovajev.

Dobro torej! Izjavljam tukaj, spričo te zbornice in spričo vsega italijanskega naroda, da prevzemam, jaz sam, politično, moralno in zgodovinsko odgovornost za vse, kar se je zgodilo. Če zadostuje ena več ali manj obrnjena beseda, (tukaj misli Mussolini gotovo Rossijev ošček, da je Mussolini sam ukazoval napade), da obesiš človeka, ven z vislicami in z vrvo! Če ni bil fašizem nič drugega nego ricinova olje in gorjacha in ne vzvišena gorečnost najboljše italijanske mladine, jaz sem kriv! Če je bil fašizem zločinska družba, dobro, jaz sem njen glavar, jaz sem odgovoren za njene zločine.

Mussolini je zaključil svoj govor tako: Prišel je čas, da se zakliče: «Dovolj!» Ko se bije boj med dvema nepopustljivima nasprotnikoma, je edina rešitev — sila. Ni bilo nikoli drugačne rešitve v zgodovini in je ne bo.

Jaz se upam trditi, da pride do rešitve. Fašizem vlada in stranka se v polni moči, vlada ima dovolj moči, da za vedno stre upor na Aventinu. Italija hoče miru in dela. Mi ji ga bomo dali z ljubeznijo če bo mogoče, če bo treba, pa tudi s silo. Bodite prepričani, da bo položaj razčiščen tekom 48 ur po mojem govoru...»

Opoziciji se torej takrat ni posrečilo spraviti Mussolinija pred sodišče. V odgovor na njene napade ji je Mussolini napovedal **BOJ NA NOŽ.** — **MINISTRI ODSTOPAJO.**

Posledice tega govora so se kmalu pokazale v zelo razburjavni obliki, predvsem v vladi sami.

Spričo presenetljivih izjav ministrskega predsednika sta smatrala naučni minister Casati in minister za javna dela Sarrocchi, oba liberalca, svoj nadaljnji obstanek v Mussolinijevi vladi za nezdržljiv s smernicami liberalne stranke, ki odklanja uporabo nasilstva v politiki, in sta zato oba odstopila. Njuno službo sta prevzela dva fašista: Fedele naučno ministrstvo in Giuriati ministrstvo za javna dela.

Velik vtisek je naredila malo pozneje vest, da je odstopil tudi minister za — pravosodstvo Oviglio, kateri je redni član fašistovske stranke. Na njegovo mesto je bil imenovan bivši predsednik zbornice Rocco. Odstop ministra za pravosodstvo je v tem hipu zelo značilen in se tolmači na najbolj različne načine...

Mussolinijeva vlada je torej odslej, izvzemši nekatere podtajnike, člane narodnokatoliške stranke, čisto fašistovska in obeta, da bo vladala še bolj... fašistovsko nego doslej.

Velik vtisek je naredil tudi odstop starega politika Salandre od zastopstva v Društvu narodov in njegov prehod v opozicijo, kjer se že nahaja stari lisjak Giolitti: Vsi to dogodki niso nikakor dobro znamenje za fašistovsko vlado...

V znamenju Mussolinijevih izjav so se začeli po deželi novi fašistovski pohodi in poizgi. Po vseh italijanskih mestih so se vršile fašistovske demonstracije, ki so končale z razdejanjem tiskaren in uredništvev opozicionalnega časopisja, krožkov in aslanov. Fašistovski teror je zopet v razmahu.

Spričo nevarnosti krvave meščanske vojne je vodstvo fašistovske stranke ukazovalo fašistom strogo disciplino, ki pa je, seveda, zelo raztegljiv pojem...

Mussolini namerava zaključiti svoj boj z opozicijo s tem, da razpusti zbornico, kar

se bo zgodilo še ta mesec, nakar bodo razpisane nove volitve. Naloža sedanje zbornice bo le, da odobri novi volilni zakon, o katerem smo že poročali. Pri volitvah, ki se bodo brzkone vršile aprila ali maja, bi potem ljudstvo povedalo svoje mnenje.

Kaj bo naredila opozicija, ni znano. Danes, ko to pišemo, se vrši zborovanje, na katerem bo opozicija določila svoje nadaljnje postopanje.

JUGOSLAVIJA.

HRSS razpuščena. — Radić in ostali voditelji aretirani.

Jugoslavija stoji pod vtiskom razpustitve Hrvatske seljačke republikanske stranke zaradi zveze njenega vodstva z Moskvjo.

Večina njenih voditeljev je bilo aretiranih, le Radić niso mogli dolgo najti. Govorilo se je, da je zbežal v inozemstvo, toda končno so ga našli v njegovi palači. Bil je skrit v nalašč napravljeni prikriti luknji v zidu v spalnici sobi svoje neveste za umivalnikom. Policija ga je morala izvlačiti iz luknje. Odpeljali so ga na policijo, kjer je bil zaslišan in nato zaprt ter izročen sodišču. Njegovo otročje vedenje ob priliki aretacije je naredilo zelo mučen vtisek na njegove pristaje.

Skupina albanskih veljakov.

DNEVNE NOVICE

Banca Adriatica

Dne 8. januarja t. l. se vrši pri trgovskopomorskem sodišču v Trstu narok, kjer se ima odločiti o poravnavi, ki jo je ponudila banka svojim upnikom.

Banka, kakor znano, je ponudila upnikom le 20% njih terjatev. Ker je pa bilo s prvega začetka jasno, da ne bo noben upnik take ponudbe sprejel, so nekateri upravni svetniki banke izjavili — ali neobvezno — da bi bili pripravljeni povišati ponudbo na 40% za večje terjatve, da bi manjše terjatve (pod 1000 lir) izplačali popolnoma in da bi vrnili vse vrednostne papirje, ki so bili banki dani v shrambo.

Upniki so takoj dali razumeti, da bi se dalo na podlagi te ponudbe pogajati in so zahtevali, da stavi banka odnosno njeni upravni svetniki tako ponudbo pismeno in obvezno.

Med tem se je moralo nekaj dogoditi, kar je nekatere upravne svetnike

banke, ki bi po zakonu za primer otvoritve konkurza vendar morali odgovarjati z vsem svojim premoženjem za škodo povzročeno bančnim upnikom, podkrepilo v njih krivi veri, da se jim ne bo moglo do živlega.

Za dosego poravnave se trudi od upravnih svetnikov banke le g. Feiner, kateremu je sodnija sekvestrirala premoženje. On s svojo grupo bi hotel prevzeti banko in izvesti likvidacijo dosežanih poslov in obvez, tako da bi plačal upnikom brez razlike 40% njih terjatev, glede vrednostnih papirjev pa naj bi odločila sodnija — ali se imajo vrniti v polnem številu ali ne. Seveda kot pogoj za likvidacijo na tej podlagi zahteva Feiner, da ostali upravni svetniki banke prispevajo iz lastnega premoženja večji znesek.

Zastopniki bančnih upnikov so se opetovano bavili s predlogom o poravnavi in vsi so prišli do enodušnega

sklepa, da je nemogoče sprejeti pomuje-nih 40%.

Ako banka odnosno njeni upravni svetniki ne predlože boljše ponudbe, bo pač morala banka v konkurz.

V slovo

Prisiljen radi znanih razmer v naši pokrajini, si moram iskati kruha v tujini, čeravno bi mi ga lahko dala rodna gruda. Ločim se težko od teh krajev, posebno iz Ricmanj, kjer sem preživel zadnja leta; a tudi zavednih Truškanov in Predločanov ne bom tako hitro pozabil.

Samo to bi rad povedal ob slovesu sorojakom na Koprščini in v Istri sploh. Samo Vi, ki živite v tej nesrečni deželi, veste kako smo bili in smo danes v še veliko večji meri mučeni od naših sedeželanov druge narodnosti. Kakor ste se znali moško postaviti v bran za svoje pravice do sedaj, skušajte tako v bodočnosti še z veliko večjo silo braniti svoj jezik, jezik naših pradedov. Imejte pred seboj vedno to-le misel: po megli se mora prej ali slej prikazati zlato sonce, ki sije že toliko stoletij drugim narodom.

Pa še na nekaj ne smete pozabiti, rojaki; da smo vsi v sedanjih časih preveč malenkostni; pripravimo se radi tega, kdo bo župnik ali učitelj v tej ali oni vasi, pozabljam pa na nekaj važnejšega, na to namreč, da nam hočejo naši gospodarji vzeti — najmilejše in naštevetejše — naš jezik.

Tudi je žalostno pri nas glede strank. Če sta dva vaščana različnega prepričanja, se tudi osebno sovražita, kar je značilno za nas Slovence. Slovenci, ne bodo vas rešile stranke! Rešiti se morate sami. Zato je potrebno, da se poprimiteljše vzgoje mladine, ki prvi, odkrito povedano, v prepad. Delajte, če le morete, eden drugemu le dobro, pa se boste kmalu sporazumeli.

Od vseh Ricmanjcev se nisem mogel posloviti osebno, zato sem prisiljen se posloviti potem «Novice». Zdravo! —

Silvester Cerut.

„Uporniki“ na Rovinjsčini

Laški listi so nedavno objavili senzacionalno vest o uporu na Rovinjsčini in o pohodu kakih 500 hrvatskih kmetov na mesto Rovinj. Pisali so, da so uporniki razbijali po mestu in napadli tudi občino in da so jih orožniki, vojaki in milica le s silo razgnali.

Vest je naredila velik vtisek po vsej deželi, posebno ker je šlo za... hrvatske kmete.

Sedaj pa se je izkazalo, da ne gre za kak političen upor hrvatskih kmetov, temveč za odpor kmetskega ljudstva na Rovinjsčini sploh proti pretežitim davkom, ki mu jih je naložila občina. Pri tem gibanju so udeleženi izključno le italijanski kmetje iz Rovinja samega (ki je povsem kmetsko mesto) in iz rovinjske okolice, ki je tudi italijanska, izvzemši Rovinjsko selo, katero pa ne spada pod rovinjsko občino.

Značilno je, da se je upravičenemu čisto gospodarskemu gibanju kmetskega ljudstva dal značaj političnega upora hrvatskih kmetov, proti katerim je treba podvzeti, seveda, najhujše mere, če je treba tudi z orožjem.

Ker gre za italijanske kmete, so se začela pogajanja, ki se bodo brzkone ugodno končala, če pa bi šlo za kako gospodarsko gibanje hrvatskih kmetov, bi se začelo streljanje na «upornike»...

PODLISTEK

Rabindranath Tagore (France Bevk):

Živa ali mrtva?

Vdova iz hiše Saradazankarja, Zemin-darja in Ranihata, iz rodbine svojega očeta ni imela sorodnikov. Drug za drugim so ji bili pomrli. Niti iz družine svojega moža ni imela nikogar, ki bi ga bila lahko imenovala za svojega. Ne moža, ne sina. Otrok njenega svaka Saradazankarja je bil njen ljubljenc. Dolgo časa po njegovem rojstvu je ležala njegova mati hudo bolna, zato ga je vzgajala njegova teta. Če ženska vzgaja tujega otroka, je njena ljubezen do bogljenca tem močnejša, ko nima do njega pravice sorodstva, to se pravi ničesar, kot samo pravico ljubezni. Njena ljubezen pa je bila tako močna, da je ni mogla izdati pred ljudmi, da nima pravice do otroka; s podvojen strastvenostjo je negovala nestalen zaklad svojega življenja. Vsa prita-jena ljubezen vdove je prešla na tega otroka. Neke noči v mesecu sranabu je umrla nenadoma Kadambini. Iz kate-gakoli vzroka ji je prenehalo biti srce. Vse-povsodi je šel svet svojo pot dalje; le v njenih nežnih, malih prsih, trpečih od ljubezni, je obstala ura, ki meri življenje, za vedno.

Da bi jih ne nadlegovala policija, so odnesli štirje Zeminardarjevi brahmanci truplo brez vseh obredov, da bi ga sežgali. Prostor za sežiganje v Ranihatu je bil oddaljen daleč od vasi. Tam je stala poleg vodne kotline kočica, poleg nje ogromno figovo

drvo in drugega nič. Svoječasno je tekla tam reka, ki se je izsušila popolnoma; del rečne struge so bili razkopali, da so napravili vodno kotlino, ki so jo rabili za izvrševanje mrtnoških obredov. Ljudstvo je smatralo kotlino za del reke in jo je kot tako tudi čistilo.

Ko so štirje brahmanci prinesli truplo v kočico, so se vsedli, da bi počakali, da jim prineseo drv. Bilo jim je dolgočasno tako, da sta dva izmed njih postala nenirna in šla iz kočice, da bi videla, čemu se niso prišli z lesom. Medtem ko sta odšla Nitai in Guruhanan, sta ostala v kočici Bidhu in Banamali, da bi varovala truplo.

Bila je temna noč v sranabu. Težki oblaki so viseli na brezvezdnatem nebu. Obadva moža sta molče sedela v temnem prostoru. Njune vzgialice in svetiljke jima niso prav nič pomagale. Vzgialice so bile vlažne, da se jih ni prijel ogenj, olje v svetiljkah je bilo izgorelo. Po dolgem molku je dejal prvi: «Brat, dobro bi bilo, če bi imela pipo tobaka. V naglici nismo ničesar prinesli s seboj.»

Drugi je odgovoril: «Tečem lahko in prinesem vsega, česar potrebujetev.» Bidhu, ki je razumel, čemu želi Banamali oditi, (iz strahu pred duhovi umrlih), je dejal: «Čemu sedaj! Mejtem pa naj sedim sam tu!»

Razgovor se je ustavil. Pet minut je bilo dolgih, kot cela ura. Sama pri sebi sta klela onadva, ki sta šla, da bi prinesla drva, slišala sta, da sedita gotovo v kakem udobnem kotičku in se pogovarjata. Nobe-nega glasni ni bilo slišati, razen enakomer-nega glasu žab in ščurkov ob bližnji vodi.

Nakrat se jima je zazdelo, da so se nosila zganila nekotiko, tako, kot bi se mrtvo truplo obrnilo na stran. Bidhu in Banamali sta zatrepetala in zamrmkala: «Ram, Ram!» Globok vzdih se je začel v prostoru. V tem hipu sta planila oba čuvaja iz kočice in drla za žive in mrtve proti vasi.

Ko sta tekla kake tri milje daleč, sta srečala tovariša, ki sta jima prišla s svetiljkami nasproti. V resnici sta bila šla kadi in se nista zmenila za drva. Povedala pa sta, da so posekali drvo; ko ga bodo razsekali, prineseo drva takoj. Bidhu in Banamali sta pripovedovala, kaj se je zgodilo v kočici. Nitai in Guruhanan sta se norčevala iz dogodaka in sta hudo mermaljela Bidhu in Banamali, ki sta opustila svojo dolžnost in zbežala iz kočice.

Brez obotavljanja so se vrnili vsi štirje nazaj h kočici. Ko so vstopili, so takoj opazili, da trupla ni več. Razen prazne nosilnice ni bilo v kočici ničesar. Strmeli so drug drugemu v obraz. Ali je mogoče, da jo je odnesel šakal? Toda nikjer ni bilo niti kosčka njene obleke. Ko so šli iz kočice, so videli v blatu, ki se je nabralo na pragu kočice, sveže, nežne sledove ženskih nog. Saradazankar ni bil kak norec in ne bi ga mogli skoraj prepričati, da bi verjel to povest o duhovih. Zato je po daljšem posvetovanju sklenila četvorica, da je najbolje, če rečejo, da je bilo truplo sežgano.

Proti jutru, ko so prišli možje z drvnji, so jim dejali, da se zahvalijo za njih trud, da je pa deo že brez njih končano, našli so bili končno nekaj lesa v kočici. Če je res to, kar so dejali, o tem ni nihče dvomil, ker ni truplo nikaka dragocenost, ki bi

speljala človeka v skušnjavo, da bi ga ukradel.

II.

Vsako ve, da se življenje celo tedaj, ko ni niti znaka več o njem, znova obudi v navidezno mrtvem truplu. Kadambini ni bila mrtva; le srce ji je bilo iz kateregakoli vzroka zastalo.

Ko je prišla k zavesti, je videla gosto temo okrog in okrog. Spoznala je, da ne leži na svojem navadnem prostoru. Zekli-cala je glasno: «Sestra!» toda iz tene ni bilo odgovora. Ko se je dvignila, prevzeta od začudenja, se je spomnila na svojo smrtno posteljo, na nenadno bolečino v prsni in na začetek neznanega dušnega čustva. Njena starejša svakinja je bila ogrela mleko za otroka, ko se je Kadambini onemestila in padla na posteljo z zadušenim glasom: «Sestra, prinesi mi otroka. Meni je slabše». Potem je bilo vse črno, kot bi se bil prevrnul črnilik na knjigo duhovnih vaj. Kadambini je izgubila vso zavest in ves spomin, vse črke v knjigi življenja so izgubile v hipu svojo obliko.

Vdova se ni spominjala, če jo je poklical otrok zadnjokrat s sladkim glasom ljubezni: «Teta!» ali ne; ni se spominjala, kako je znala za tujo pot smrti, ko je zapustila svet, če je prešla nežno darilce za slovo, prevoznino ljubezni v deželo tibote. Prvo, mislim, je smatrala ta samotni, temen kraj za hišo Jama, kjer ni videti ničesar, slišati ničesar, storiti ničesar, kjer vlada samo večno prebujenje. Toda ko je potegnil mrzel in vlažen veter skozi odprta vrata in je zaslišala kvakanje žab, se je spomnila v tem trenutku živo na vsa deževja nje-

Našim obrtnikom

Na podlagi neke odredbe, ki pravi, da se morajo vsi obrtniki (mesarji, gostilničarji, trgovci itd.), ki so oddaljeni več nego 1 kilometer od užitninskega urada, pogoditi za plačevanje užitnine v mesečnih obrokih, je užitninski urad določil obrtnikom po deželi kar na svojo roko neverjetno visok užitninski davek, 200—500 lir na mesec kot nič! Gospodje okoli užitninskega urada si mislijo: če gre, gre.

Kakor smo izvedeli, je velika večina obrtnikov brez ugovora sprejela predpisani užitninski davek. Nekateri pravijo, da sploh niso vedeli, kaj so podpisali... Čemu podpisujete stvari, ki jih ne razumete?

Za sedaj svetujemo vsem katerim se je zgodila krivica, da takoj osebno protestirajo pri ravnateljstvu užitninskega urada v Trstu, ulica Guido Brunner

št. 2, III. n. Taki, ki si sami ne morejo pomagati, se lahko obrnejo do pol. dr. «Edinost» v Trstu, ki jim bo gotovo rade volje šlo na roko.

Pozdrav slovenskih delavcev iz tujine.

Srčna novoletna voščila pošiljajo potom «Novic» vsem prijateljem in znanecem iz daljne Francije: Alojzij Cenčič iz Sedla pri Kobaridu, Andrej Pišlar, Alojzij Vidmar, Ivan Vidmar, Anton Cigale in Fran Strnad iz Godaviča pri Idriji.

«NARODNI GOSPODAR»

Včerajšnja «Istarska Rijec» je začela objavljati gospodarsko prilogo «Narodni Gospodar». V prilogi bodo sodelovali skoraj vsi istrski gospodarski strokovnjaki. «Narodni Gospodar» bo izhajal kot priloga «Istarski Rijeci» dvakrat na mesec. Naročnina za «Istarsko Rijec» bo ostala ista — 15 lir na leto.

davčne svobode kaj kmalu konec. Če bo kaj grozdja, se bo zobalo...

IZ ČEZSOČE PRI KOBARIDU.

Nesreča z vojnim streljivom.

Pri nas se je zgodila v nedeljo velika nesreča z vojnim streljivom. V nedeljo popoldne sta se podala 10letni Fran Mlekuž in 14letni France Čop iz vasi na polja pohajati. Na nekem travniku sta naletela na nabasano granato, ki je molela iz tal. Mlajši Mlekuž jo je hotel izruti iz zemlje, kljub temu, da mu je starejši in pametnejši Čop odsvetoval na vse pretege. Ko je videl Čop, da se je Mlekuž spravil na granato in jo začel majati, se je umaknil bolj v stran. V tem hipu pa je granata eksplodirala s silnim pokom. Starejši Čop, ki se je umaknil že prej kakih 10 korakov v stran je dobil velik kos granate v trebuh. Mlekuž pa je bil ranjen na več mestih le od zelo majhnih drobcov. Vasičani, ki so slišali pok, so tekli na dotično mesto, kjer se jim je nutil žalosten prizor. Ranjenca sta bila prenesena v hišo. Bilo je javljeno takoj «Zelenemu križu», ki je odpeljal nesrečna fantiča v goriško bolnišnico. Starejši Čop je v pondeljek jutraj podlegel hudi poškodb. Neprevidni Mlekuž bo pa moral ostati še kake tri tedne v bolnišnici. Čudno se nam zdi, da naša oblast tako pridno stika povsod, da najde kako skrito orožje ali patrono, med tem ko se prav nič ne pobriža za strelivo, ki leži skrito in ga ni treba šele iskati!

IZ IDRIJE

Nov odvetnik.

Z novim letom je odprl v Idriji odvetniško pisarno g. Franc Vidmar, sodni svetnik v pokoj.

IZ SEŽANE.

Tržni dnevi v Sežani v letu 1924.

Na 12. dec. 1924. l. je bilo pripranih na trg v Sežano 666 glav živine, in sicer goveje živine 199 glav, konj 95 in 372 prašičev. Cena goveji živini po 500 lir kvintal. Prašiči 6-tedenski od 55—110 lir glava. Konji po lepoti in velikosti od 1500—3500 lir glava. Živina je bila pregledana od gg. živinodravnikov dr. Polonija in dr. Fabroviča ter najdena vsa zdrava. Radi božičnih praznikov in spremembe valute je bila kupčija z živino srednja, a večje je bilo povpraševanje po prašičkih, ki so se vsi razprodali.

V letu 1924. je bilo pripranih na trg v Sežano 8749 glav goveje živine, 4224 konj, 9085 prašičev; skupaj 22058 glav živine. Povprečna cena goveji živini je bila od 480—510 lir za kvintal. Prašiči od 90—170 glava v prvi polovici leta, a v drugi polovici od 50—110 lir glava. Konji po lepoti in kakovosti od 1500 do 5000 lir. — Kupčija za svo živino v obče prav živahna. — Trgovina z manufakturo, obleko, drobnino, železino, steklenino, vrvmi, usnjem, čevlji, posebno obuvala iz mirenske industrije itd. prav dobra. Po gostilnah se točijo prvovrstni kraški terani, vipavska vina in prav dobra istrska bela vina. Po strežba po gostilnah izborna. — Skupni dohodki od sejmov so znašali v letu 1924. L 39.084,50, a stroški približno L 7.500. Čisti dobiček na korist občinske blagajne znaša torej približno L 31.500, kar znači lep dohodek za občino Sežana. — Sejmi so bili prav dobro obiskani od strani trgovcev, kupcev in razprodajalcev.

Sežana ima ugodne železniške, avtomobilne in vozovne zveze na vse strani. Prihodnji tržni dan bo v pondeljek 12. t. m.

IZ NABREŽINE.

Veseli dogodki!

Kaka deseterica 12—15-letnih dečkov in deklic se je zbralo ter so si ustanovili svoje mladinsko društvo. Brez vsake pomoči, celo brez vednosti starejših se si izdelali pravila ter so pričeli študirati narodno igro: «Na Betlehemskih poljanah». Prvič so jo priredili v nekem skednju na Božič, toda na splošno želje občinstva so jo morali drugi dan ponavljati in nato še dvakrat. Od čistega dobčka, katerega so nabrali za prostovoljnimi prispevki gledalcev so darovali naši malčki 25 L «Solskemu društvu»! Lahko si čestitamo k takšni mladini.

IZ DEKANOV

V nedeljo, 28. decembra, je priredilo tuk. mlad. društvo «Dekani» v dvorani g. Grižona prireditev, ki se je vršila ob kar najboljši udeležbi občinstva, ki je prihitelo v Dekani kljub slabemu vremenu tudi iz oddaljene okolice, da se navžije prisrčne zabave. Zraven pevskih točk, katere so pohvalno izvajala domača dekleta pod vodstvom načelnice pevsk. odseka, g.čne Zalke Grižon, sta bili na sporedu tudi igri «Čašica kave» in «Ne kličij vraga», ki sta se v veliko zadovoljstvo prisotnega občinstva in spričo kratkodobnega obstoja društva nepričakovano dobro izvajali. Mlade igralke in igralci, ki so prvič nastopili na odru, so pokazali mnogo razumevanja za dramatiko. Posebno pohvalno sta se v prvi igri izkazali krošnjarica v g.čni Zori Gregorič in čevljarjeva žena v g.čni Mariji Vatovec, ki sta s svojim nastopom takoj pokazali, da sta kos svoji nalogi. Tudi ostale igralke so ugajale. Kar se tiče igre «Ne kličij vraga», moram pohvaliti g. Karla Brajnik v vlogi Levčičarja, ki se je potrudil podati nam pristnega očanca. Istotako je izvrstno odgovarjala svoji nalogi g.čna Zorka Kosmina v vlogi Polone. Tudi g.čna Roža Gregorič v vlogi Milke in g. Stanko Gregorič v vlogi zaročenca sta bila dobra, samo malce mala sta se eden drugega; drugič več poguma. Vsi ostali igralci so bili primerno dobri. «Veselega pastirja» je mali Nazarij deklamiral kaj lepo in skoroda brezhibno. Prisostvoval je prireditvi tudi svetovivanski pevski zbor, ki je s sodelovanjem domačih pevcev nastopil z eno pevsko točko. Višek razigranega veselja in smeha pa je povzročil g. Križman od Sv. Ivana s svojim «Cestnim pometajem», ki je brez dvomno žel največ priznanja. Končna točka sporeda je bilo božično dramsko, ob katerem so dekleta prepevala v lepo ubranem petju. Dramesce z darovi je bilo dano na dražbo; darovi so se nato razdelili med prisotne otroke. — Naj še priznam pohvalo g.čni Zorki Kosmina, načelnici dram. odseka, ki je s svojo požrtvovalnostjo pripomogla k lepemu uspehu ter g. Milku Bambič, članu Sl. ak. dr. «Balkan», ki je društvu priskočil na pomoč s šminkanjem igralcev in z dobrimi nasveti.

V dokaz, da je prireditev kar najbolje uspela, so bila vesela in srečna lica odhajajočega občinstva, ki je neslo s seboj najlepše užitke. — Pri prosti zabavi se je nabralo med prisotnimi L 30 za Sol. društvo. H koncu kličem dekanski mladini: «V vas je sila in dobra volja, uporabljajte obef» — Istok.

Dne 2. januarja t. l. smo spremili k

DROBNE NOVICE Z DEŽELE

IZ GORICE

Novoletno darilo.

Tudi mi Goričani smo dobili svoje novoletno darilo, s katerim so nas razveselili naši peki. Začeli so namreč prodajati naš vsakdanji kruh dražje. Beli kruh, ki je bil po 2 liri, se bo prodajal po 2.20. Kako dolgo se bodo držali teh cen, ni znano. Od nekaterih pekov se pa že sliši, da se bodo cene kruhu v kratkem času še bolj povišale. Seveda, ne bo pekom prav nič hudo od tega, ker bo plačalo navsezadnje le občinstvo. Cena pšenice na osrednjih trgih je ostala pravzaprav ista, padla je le cena naše lire. Vzrok temu pa je iskati v političnih dogodkih zadnjih dni, ki zelo neugodno vplivajo na našo valuto.

Tudi od naših mesarjev ni nič dobrega pričakovati. Med njimi vlada nezadovoljstvo, ker je bil povišan užitninski davek na meso. Prej se je plačalo po 60 lir od glave, sedaj bo treba odšteti po 290 lir od glave. Treba je pa omeniti, da je bil užitninski davek na meso že dvakrat povišan v teku enega leta. Lepi časi se nam obetajo!

Prepovedani živinski semnji.

Videmska prefektura je prepovedala vse živinske semnje radi svinovke, ki se je pojavila pri govedu, ovcah, prašičih in kozah. Prepoved velja za ves goriški okoliš.

IZ ŠT. PETRA

Živinski in kramarski semnji v St. Petru na Krasu.

V koledarju goriške «Mohorjeve družbe» so med drugim označeni tudi dnevi semnjev v St. Petru na Krasu. Z ozirom na to označbo smo dobili od upravnništva semnja v St. Petru to-le sporočilo:

Ker so v letošnjem koledarju «Goriške Mohorjeve družbe» živinski in kramarski semnji v St. Petru na Krasu napačno označeni, javljamo prizadetim, da se vrše ti semnji redno na dan 10. vsakega meseca. Le ako je ta dan praznik ali nedelja, se vrši semenj naslednji dan. Prihodnji semenj bo torej v soboto, dne 10. t. m. Velik, toda samo kramarski semenj se vrši tudi vsako leto na praznik Sv. Petra in Pavla.

IZ PRVAČINE

Že zadnjič sem Vam pisal iz naše vasi. Rad bi v «Novicah» poročal o

našem združnem delovanju ali pa o raznih kulturnih prireditvah. Na tem polju pa nismo, žalibog, v zadnjem času bogve kako napredovali. V naši vasi vlada nekako mrtvilo; vsak se drži bolj previdno v ozadiju. Ni tiste srčnosti, ki bi morala vladati med našimi sicer zavednimi društveniki. Ostali so deloma še v spominu vtisi in občutki iz prejšnjih burnih let, ko je vladala izključno le surova pest. Sedaj pa se obrača vendar na bolje, kakor izvemo tu in tam po časopisih. Znano nam je sicer, da se dela našim društvom pri prireditvah mnogo zgađe, da je treba večkrat romat v Gorico, da se izposluje dovoljenje.

Ali vse to ima le namen, da se ovira naše kulturno delovanje. Vse te nečiste mahinacije je treba preprečiti, da bo zavladalo veselo in bodro delovanje v prid našemu ljudstvu. Za sedaj Vam moram, žalibog, poročati o neki tatinski družbi, ki stika s svojimi dolgimi prsti za tujim imetjem. Ker ta tatinska družba dela le v temi, ji ni tako lahko priti na sled. Pred par dnevi so se oglasili pri nekem mojstru in mu odnesli za 800 lir raznega železa. Obiskali so tudi nekega peka in mu pobrali par sto lir v denarju in razne druge predmete. Skrajni čas je že, da nas pristojni organi rešijo teh nadležnih tatov, ki potajajo vedno bolj smeli.

IZ SVETEGA PRI KOMNU

Vinska trta ozelenela v decembru.

Da so profesorji pozabljeni, to že vemo, ali da bi bila naša vinska trta in povrhu še kraška tako pozabljiva, o tem se ne sliši vsak dan. Da ni pa ta novica o tej trti, iz trte zvita, se lahko vsakdo o tem prepriča, če pride v Sveto pri Komnu. Tam bo videl na dvorišču posestnika A. Makovca čisto navadno kraško trto, ki je vsa v zelenju. Ozelelela je pred božičnimi prazniki. Sosedje se muzajo tej nespametni trti, ki ni pogledala v «pratiko». Drugi jo zagovarjajo in trde, da je postala zelena od same jeze, ker je sedaj v zimi sijalo solnce cele tri tedne, medtem ko ga v poletju ni bilo, ko je bilo tako potrebno. Nek možakar iz dolnjega konca vasi jo je tudi «pogruntal» po svoje. Pravi, da sedaj, ko je vinski davek odpravljen, da trta podviza, ker čuti, da bo te

nega kratkega življenja in je začutila sorodstvo z zemljo. Zablislilo je, videla je kotlino, figovo drevo, veliko ravnino in daljno dreve. Spomnila se je, kako je prihajala večkrat ob polni luni k ti kotlini, da se je kopala, in kako grozna se ji je zdela smrt, če je videla na prostoru za sežiganje ležati mrtvo truplo.

Prva njena misel je bila, da bi se vrnila domov. Toda preudarila je: «Jaz sem mrtva. Kako naj se vrnem domov? Prinesla bi jim nesrečo. Jaz sem zapustila kraljevstvo živih. Jaz sem moj lastni duh. Če bi to ne bilo res, je pomislila, kako bi bilo tedaj mogoče, da bi prišla iz vrlo zastraženih Saradazankarjevih sob za žene in se znašla sredi noči na tem prostoru? Tudi, če mrtvaška opravila še niso končana, kam so šli možje, ki naj bi jo bili sežgali? Spomnila se je na svojo smrtno uro v Saradazankarjevi razsvetljeni hiši, zdaj pa se nahaja na daljnem, samotnem in temnem kraju za sežiganje. Brezdvomno ona ni več član sloveškega občestva! Brezdvomno je ona bitje groze, temnih slutenj, njen lastni duh!

Pri teh mislih je pretrgala vse vezi, ki so jo še vezale s svetom. Čutila je bajno moč v sebi in neskončno prostost. Stori lahko, kar hoče, gre, kamor hoče. Dvija od navdušenja nad to novo mislijo, je planila iz kočje ko sunek vetra in je stala na kraju, kjer se je vršilo sežiganje. Vsaka sled sramu in bojznosti jo je zapustila.

Toda dalje in dalje ko je šla, bolj so bile njene noge trudne; njeno telo mrtvo. Ravnila se je raztezala v neskončnost; tupa tam so bila riževa polja; zdajpadaj je zabredla do kolen v vodo.

Ob prvem sijaju jutranje zarje je zaslišala dve ptici, ki sta se oglašali v bambusovem nasadu pri daljnih hišah. Popidla jo je bojazen. Ni si mogla odgovoriti, v kakšnem novem razmerju je do zemlje in do živih ljudi. Tako dolgo kot je bila na ravnini, na kraju za sežiganje, pokritem s temno nočjo v srabanu, tako dolgo se ni bala ničesar, bila je državljanka svojskega kraljevstva. Ob belem dnevu so jo prebivališča ljudi navdala s strahom. Ljudje in duhovi se plašijo drug pred drugim, ker bivajo njih rodovi na različnih bregovih reke smrlj.

III.

Nihče ne ve, kako je prišla Kadambini v Ranihat. Spočetka se ni kazala nikomur pred oči, ves dan je prebila med razvalinami nekega templja in umirala od gladu. Ko je postal deževen popoldne žrn ko smola in so se ljudje zapirali v hiše iz strahu pred nevihto, je prišla tudi Kadambini iz svojega skrivališča. Srce ji je trepetalo, ko je dospela do hiše svojega svaika. In ko je vstopila z gosto kopreno, po-tegnjeno čez obraz, ni nihče izmed stražnikov rekel ničesar, ker so mislili, da je služabnica. Dež pa je lil z neba in veter je tutil.

Gospodinja, Saradazankarjeva žena, je igrala s svojo obdovelo sestro karte. Ena izmed deklet je bila v kuhinji. Bolni otrok je spal v spalnici. Kadambini je vstopila v ta prostor, ne da bi jo opazil kdo. Ne vem, čemu je bila prišla v hišo svojega tasta. Tudi ona ni vedela tega, čutila je samo gorko željo, da bi videla svojega otroka. Ni pa vedela, kam naj gre potem in kaj naj dela.

V razsvetljeni sobi je zagledala otroka, ki je spal s stisnjenimi pešicami; njegovo telesce je bilo izérpano od vročice. Pri tem pogledu jo je zapela nezna zveja v dno srca. Da bi mogla to trpeče telesce pritisniti na svoje prsi! Nato je pomislila: «Mene ni. Njegova mati ljubi družbo, razgovor in karte. Ves čas, odkar ga je prepuščila moji negi, je bila ona sama brez skrbi in se ni niti najmanj vznemirjala radi njega. Kdo bo zdaj skrbel zanj tako, kot sem skrbela jaz?»

Otrok se je obrnil na stran in poklical pol v spanju: «Tetka, daj mi vode!» Njen ljubljenec svoje tetke še ni bil pozabil! Trepetajoča od razburjenosti je nalila nekaj vode, vzela otroka v naročje in mu je dala.

Dokler je bil otrok še zaspan, se mu ni zdelo nič nenavdnega, da je pil vodo iz ljubečje roke. Ko pa se Kadambini radi močnega koprenja ni mogla premagati, da ga je poljubila in pričela uspavati, se je otrok predramil in jo objel: «Ali si umrla, tetka?» jo je vprašal.

«Da, ljubček.»
«In ti si se zopet vrnila? Ne umri več.»
Prej ko mu je mogla odgovoriti, jo je dohitelo zlo. Ena izmed deklet, ki je vstopila s skledo zaگو v roki, je spustila posodo na tla in se zgrudila. Ropot je spodil gospodinjini od kart in ju je zvalil v sobo. Kadambini je stala ko lesen stebel, ni mogla ne ubežati, ne govoriti. Ko je otrok videl vse to, je spreltelala groza tudi njega, da je začel jokati: «Pojdi proč, tetka», je dejal, «pojdi!»

Ta hip je spoznala Kadambini, da ni umrla. Ta nekdanja seba, znani produkt,

ravno isti otrok, ravno ista ljubezen, vse je zopet oživel, brez premene in brez razločka med njo in stvarmi. V hiši svoje prijateljice je čutila, da je družica njenih otroških let mrtva. V sobi svojega poglavlca je videla, da dečkova «tetka» nikakor ni umrla. Z boječim glasom je dejala: «Sestra, čemu se plašiš pred menoj? Glej, saj sem, kot sem bila.»

Njene svakinje so padle v nezavest. Saradazankar sam je stopil v sobo. S sklenjenima rokama je dejal tožeče: «Ali je to prav? Satis je moj edini sin. Čemu si se mu prikazala? Ali si nismo enega in istega rodu? Odkar te ni, je bil dan za dnem slabši; vročina ga ni popustila; noč in dan je klical: «Tetka, tetka!» Ti si zapustila svet; pretrgaj vezi Maja. Opravili bomo vse mrtvaške obrede.»

Kadambini ni mogla več prenesti. Dejala je: «O, jaz nisem mrtva, jaz nisem mrtva. O, kako naj vam dokazem, da nisem mrtva? Jaz živim, živim!» Dvignila je brončeni lonec, ki je stal na tleh, in se udarila z njim po čelu. Kri se je vllila od njenih obrvi. «Glej!» je vzkliknila: «Jaz živim!»

Saradazankar je stal kot kip; otrok je vpil od strahu, onesveščeni ženi sta ležali mirno.

Tedaj je zaypila Kadambini: «Jaz nisem mrtva, jaz nisem mrtva!» — stekla je iz sobe po stopnicah do vodnjaka in planila vanj. Saradazankar je čul, kako je pljusknila voda.

Vso noč je lil dež; lil je tudi naslednji dan v jutro, lil je popoldne. S tem, da je Kadambini umrla, je dokazala, da ni bila umrla.

večnemu počitku pok. gosp. Piciga Josipa. Mož je bil res zaveden narodnjak ter spoštovan od vseh vaščanov kakor tudi okoličanov. Spominjal ter zanimal se je vedno za vsa narodno-napredna društva; v dokaz temu je bil njegov krasen pogreb. Pok. Piciga je bil tudi vrli odbornik Kmečke posojilnice v Dekanih, katere vodstvo mu je v dokaz spoštovanja podarilo krasen venec ter določilo svoje nadzornike kot nosilce k večnemu počitku. — Vsi vaščani ter posebno vodstvo Kmečke posojilnice, izražajo tem potom potrdi vdovi in vsem sorodnikom najgloblejšo sožalje po veliki in težki izgubi, ki jih je doletela. Pokojnemu Josipu naj bo zemlja rahla.

IZ RICMANJ.

V ponedeljek dne 5. t. m. zapustil nas je eden naših najboljših kulturnih delavcev nadučitelj Silvester Cerut. Bil je vsled sile razmere primoran preseeliti se v svojo novo domovino Jugoslavijo. Prišel je k nam pred 4 leti in si nenačakano pridobil s svojim nesebičnim delom v šoli in izven šole globoko spoštovanje in naklonjenost vseh Ricmanjcev. Posebno so gospoda Ceruta vzljubili njegovi učenci in učenke, pevci in pevke društva «Slavec». Pokazalo se je to odkrito pri poslovnem večeru ki mu ga je priredilo društvo «Slavec» v soboto in posebno pa v nedeljo ob uri slovesa. Vse navzoče ki so se do tedaj razposajeno smejali in veselo prepevali naše lepe pesmi, s toliko požrtvovalnostjo naučene od gospoda Ceruta, so ob poslovnem trenutku zalile solze in nobeden ni mogel od ganotja spregovoriti besede. V dvorani je nastala grobna tišina, čuti je bilo le teške zdihljaje in jok. Ko bi oblastniki, ki so zakrivali, da se gospod Cerut mora ločiti od nas videli našo bol, spoznali bi, da nas na ta način le odtujujejo od sebe, ker jim mi ne bomo mogli tega nikoli odpustiti. Vam, gospod Cerut, nismo mogli v svoji bridkosti reči niti «z bogom» in zahvaliti se Vam za trud in za naklonjenost, ki ste nam jo izkazovali. Solze vaših učenk in učencev, pevk in pevcev društva «Slavec» in vseh navzočih, povedale so Vam, kaj ste nam bili, povedale so Vam, da znamo ceniti vaš trud in da Vas nikoli ne bomo pozabili. — Ricmanjci.

Dolgo časa smo molčali, toda vsaka stvar ima svojo mero in tako tudi zgodba o naši železniški... čuvajnici. Ta v zelo dekliško obleko oblečena gospa misli res že, da sme uganjati, kar hoče. Zapore na železniški progi zapira kar 1/2 do 1 ure pred prihodom vlaka, tako da morajo mlekarice, krušarice itd. čakati tam celo večnost. Po odhodu zadnjega vlaka ostanejo zapore kar... celo noč zaprte, tako da je že marsikdo zadel ponoči ob nje. Ob neugodnem vremenu so dovolili prejšnji železniški čuvaji, da je smel potnik čakati v veži (ker čakalnice ni). Sedaj mora tudi bolnik čakati v dežju, kajti gospa sprejema rajši bolj prijazne goste kakor so oni od «maledetta razza degli sciavi».

Prosimo železniško ravnateljstvo, posebno pa g. postajenačelnika z Boršta, ki ga poznamo kot resnega in poštenega moža, da pozove to veliko gospo k redu, gospe sami pa toplo priporočamo, naj gotove izraze prihrani za svojo dično rodbino. To toplo priporočilo ji gotovo ne bo škodilo...

IZ JELŠAN

Nestrpnost smo čakali leto 1925., v trdnem upanju, da nam prinese med drugim tudi izboljšanje cerkvenega petja. Toda zdi se, da smo čakali zastonj, kajti nihče se v tem oziru ne zgane. Čas bi bil, da se stvar uredi!

IZ MAREZIG

Za minule praznike smo končno vendar-le zopet slišali naš stari cerkveni pevski zbor. Dal Bog, da bi se nam vrnilo še vse drugo, kar smo nekdanj imeli.

V naši občini je bil, kakor Vam je znano, izvoljen za župana g. Anton Babič. Bil je izvoljen po ukazu tujih gospodarjev in po ukazih teh nam tudi gospodarji. Posebno se zdi, da skrbj za... plesne prireditve. Naj bi malo poskrbel tudi za korist ljudstva!

IZ SLIVJA V ISTRI

Novo leto se je praznovalo pri nas tako veselo, da je bilo... žalostno! Prisojstvovali smo prepiru in potem roko-borbi dveh sester, nato pretepu moških pred gostilno itd. Nekaterim se mora res predobro goditi... Ali bi ne bil skrajni čas, da se te grde pretepaške navade zatremo?!

IZ MATERIE

Nekdo se huduje v «Malem listu», ker so «Novice» prijele župana zaradi nesnage v šoli v Slivju in pravi: «Če je v šoli nesnažno, zato ne sledi, da bi ravno župan iz Materije moral priti pomelati».

Kdo mu je pa ukazal, naj hodi on pometat?! Saj če bi ga ne smatrali za zmožnega za kaj več nego za pometanje, bi ga sploh ne bili postavili za župana! Pisali smo le, da je dolžnost župana in vseh, ki so dolžni skrbeti za solo, da se naši otroci učijo v kolikor mogoče snažnih sobah. Za župana pa, ki bi ne znal ukreniti drugače, nego da hodi sam pometat, bi se mi vsi lepo zahvalili... Torej nič zavijanja!

S KATINARE.

Na Katinari smo 30. decembra 1924. pokopali Emico Luznik. Bila je kandidatinja mariborskega učiteljskega, vrlo in nadarjeno dekle. Pred tremi leti je obbolela za jetiko in radi tega je bila primorana opustiti nadaljnje študiranje.

Po treh letih bolezni in hiranja jo je Vsemogočni poklical k sebi, kjer ni več trpljenja in bolečin. — Tovarišice-pevke so ji v slovo zapele Blagor mu. Saj je tudi ona tako rada zahajala med pevke in se med njimi zabavala. — Počivaj v miru, draga Emica! Nasvidenje nad zvezdami!

„Novice“ v letu 1925

za celo leto 10 lir
za pol leta 5 lir

Naročite se t a k o j! Zadostuje navadna dopisnica na upravništvo „Novic“ v Trstu, Via Torre bianca 21, IV. nadstropje

NAŠE DOPISNIKE

prosimo potrpljenja; morali smo zaradi pomanjkanja prostora odložiti več dopisov za prihodnjo številko.

Listnica uredništva.

Dopisniku iz Popetra: Prav radi bi objavili Vaš dopis, a ne vemo, za kakšno pobiranje denarja gre. Pišite nam bolj natanko, kdo in kaj in zakaj in kedaj in podpišite, da se lahko obrnemo s pismom na Vas.

Dopisniku iz Movraža: Glede šole nismo prav razumeli, glede razgrajanja v Dvorih smo že poročali. Pisati morate bolj natančno, da lahko točno ugotovimo, za kaj gre.

Odgovorni urednik: Janko Runtič.

Cene valut v Trstu dne 8. t. m.

100. — dinarjev	lir	38.40 do	38.70
100. — čehoslov. kron		71.60	72.10
100. — avstrij kron		0.0330	0.0340
100. — francos. frankov		127.50	128.—
100. — švicar. frankov		461.—	464.50
1 — angleški funt		112.90	113.50
1 — dolar		23.55	23.70

IVAN KRŽE

zaloga kuhinjskih in drugih potrebščin
Trst, Piazza S. Giovanni 1

vošči srečno novo leto

Posesniki bukovih in hrastovih gozdov, pripravljene žgati oglje v prihodnjih mesecih išče Kmetijsko Trgovsko Društvo Trieste, via Raffineria 4, katero preskrbi delavce in vreče.

Kupim brač I. rabljen in v dobrem stanju. Ponudbe na naslov Josip Jamšek, krojač Plavlje p. Žavljice (Zaule)

IVAN KRŽE

ima v lastni zalogi najraznovrstnejše kuhinjske in druge hišne potrebščine

Iz aluminija, steklovine, lesa, emalirane prsti itd. — CENE NIZKE.
TRST, PIAZZA S. GIOVANNI Št. 1

Velika zaloga vina, žganja in likerjev Jakob Perhauc

ustanovljena leta 1878

Trst, via S. T. Xydias 6, Telef. 2-36

VEDNO V ZALOGI in po cenah izven vsake konkurence: pristen istrski tropinovec, kraški brinjevec in kraški slivovec. LASTNI IZDELKI: šumeča vina, kakor šampanjec, šumeči istrski refošk „Lacrima Cristi“ in druga. SPECIALITETA: jajčji konjak in Crema marsala ter raznovrstni likerji in sirupi kakor tudi pristni malinovec in drugo

Ljubljanska kreditna banka

Telefona: 5-18; 22-98 Podružnica u Trstu: Via XXX Ottobre 11 Telefona: 5-18; 22-98

BRZOJAVNI NASLOV: BANCALUBIANA

Podružnice;

Gorica, Brežice, Celje, Črnomelj, Kranj, Logatec, Maribor, Metković, N. Sad, Ptuj, Sarajevo, Split

Centrala v Ljubljani

Delniška glavnica in rezervni zaklad: 60.000.000 dinara.

Bavi se z vsemi bančnimi posli. — Sprejema vloge na vložne knjižice ter jih obrestuje z 4^{0/0}, a vloge na tekoče račune z 4^{1/2}^{0/0} netto. — Za odkaz vezanih vlog plača odstopke po dogovoru. — Izvršuje borzne naloge in daje v najem varnosne pušice (SAFES)

Blagajna je odprta od 9^{1/2} do 12:50 in od 14^{1/2} do 16 ure.

Čevljarnica Forcessin

Odlikvana na mednarodni razstavi v Genovi z „Diploma di gran premio“

TRST - Via Giuseppe Caprin štev. 5 pri Sv. Jakobu - TRST

Kdor išče obučeno cenó a vendar lepo, ta bo pomislil malo, ne kupil kar na slepo!

In šel bo k „FORCESSINU“, ki v Trstu vsem od kraja — ubožcu al' bogatinu — najboljšee čevlje daje . . .

Čevlji za delo
L 48.—

Čevlji za delo
L 48.—

Najlepši žepni koledar je ŠTOKOV

VEDEŽ

Trgovina jestvin in kolonijalnega blaga
FRANC NAROBÉ
TRST

Via Commerciale 18. Podružnica via Valmauro 19 ima vedno najboljšee blago. Postrežba točna.

Cene nizke.

Za obilen obisk se najtopleje priporoča: Fr. Narobe

IZŠEL JE

VEDEŽ

najprikladnejši žepni koledar
ZA LETO 1925

Dobiva se v knjigarni J. STOKA
TRST — VIA MILANO 37.

Najstarejši sloven. denarni zavod

Tržaška posojilnica in hranilnica

registrovana zadruga z omejenim poroštvo

uraduje v svoji lastni hiši
ulica Torre bianca štv. 19, I. n.

Sprejema navadne hranilne vloge na knjižice, vloge na tek. račun in vloge za ček. promet ter obrestuje

po 4%

večje in stalne vloge po dogovoru. Daje posojila na vknjižbe, menjice, zastave in osebne kredite. Obrestna mera po dogovoru.

Uradne ure za stranke od 9 do 13. Ob nedeljah in prazn. je urad zaprt
Telefon štv. 25-47.

Spomnite se DIJAŠKE MATICE!

BUFET PRIMC

Trst, ulica XXX Ottobre 19, nasproti kavarne Commercio

Točim najboljšee istrsko in vipavsko vino ter kraški teran. — Vedno sveže Dreherjevo pivo. Mrzla in gorka svinjina, sardine itd. — POSTREŽBA TOČNA.
Za obilen obisk se priporoča

Lastnik IVAN PRIMC.

Zahtevajte in prepričali se bode, da je

MILO-GODINA

NEPREKOSLJIVO

Izdeluje dobroznana domača trvdka J. S. Godina, Trst Via Scoglio 316
Telefon štv. 18-78